

«НОВІ ПОЛЯ» У ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ХЕРСОНЩИНИ : РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Черкашина Т.О.

*кандидат соціологічних наук,
старший викладач кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та
соціології
Херсонського державного університету
м. Херсон, Україна*

Участь молоді в суспільно-політичному житті України має принципове значення для розвитку країни не тільки в далекому майбутньому, але й в найближчій перспективі. Найбільш результативну і творчу здатність мають саме організовані групи молоді – рухи, організації, об'єднання, спілки, здатні формувати нові підходи і шляхи розв'язання власних життєвих проблем, активно впливати на запобігання повсякденним проблемам підростаючого покоління, вирішувати питання регіонального характеру, відігравати не останню роль у місцевому самоуправлінні, упливати на становлення особистості молодої людини як суб'єкта свідомої громадянської діяльності.

Отримуючи знання, об'єднуючись в організації, вивчаючи суспільно-політичний досвід, займаючи активну громадянську позицію, молоді громадяни країни інтегруються в сучасний соціум, тим самим об'єктивно модернізуючи його. Від характеру світоглядних цінностей молоді та реалізації їх на практиці залежить динаміка громадянського суспільства, що формується, роль і значення молоді та молодіжного руху в житті держави, регіону, області, міста або села.

На Херсонщині розгорнули діяльність різноманітні молодіжні організації як за статусом (міські, організації обласного та регіонального рівнів, осередки всеукраїнських та міжнародних молодіжних об'єднань), так і за напрямками та сферами діяльності.

Визначальною ознакою сучасного молодіжного руху Херсонщини є його демократичність за характером створення та діяльності: переважну більшість молодіжних об'єднань сформовано самою молоддю. Демократичність забезпечується ще й тим, що чинне законодавство практично знімає всі

обмеження, які існували раніше, на створення молодіжних об'єднань (за винятком деструктивних та об'єднань кримінального характеру).

Автором було проведено дослідження молодіжних організацій херсонського регіону з метою виявлення особливостей їх функціонування, стану розвитку на сучасному етапі, проблем та потреб молодіжних організацій, перспектив їх розвитку на територіальному рівні.

Аналіз статистичних даних та вивчення статутних документів показали, що більшість молодіжних організацій міста Херсона та Херсонської області працюють в однаковому секторі, що спричиняє конкуренцію щодо надання послуг в одному напрямі, та не розв'язує більшості основних проблем молоді.

Значна конкуренція на ринку останнім часом змушує молодіжні організації вдаватися до розширення або навіть повної зміни «полів» діяльності, змушує до пошуку необхідних, затребуваних але непоширених «полів» та напрямів у різних сферах життєдіяльності громади. Зокрема, через відсутність екологічних, туристичних та релігійних молодіжних об'єднань на Херсонщині, деякі організації останнім часом обрали «новими полями»¹ діяльності організацію молодіжного та сімейного дозвілля, зелений та духовний туризм тощо.

Поява «нових полів» у діяльності молодіжних організацій Херсонщини зумовлена, в першу чергу, можливістю розширити діяльність організації та охопити більшу кількість напрямів роботи та можливістю додаткового фінансування. По-друге, бажанням змінити цілі та завдання через малу кількість членів, клієнтів або зацікавлених у діяльності організації осіб. На третій позиції – поява додаткових або нових ресурсів для функціонування та діяльності й можливість залучення нових членів та прихильників. Другорядною причиною можна вважати появу нових потреб та проблем у молодіжному середовищі, що потребують задоволення або вирішення. Це підтверджує гіпотезу автора, що значна частина молодіжних організацій існує формально і створюються для цілей, що не збігаються з цілями, закладеними в їхніх статутах.

¹ «Нові поля» у діяльності молодіжних організацій – це нові сфери або напрями у діяльності молодіжних організацій, що не заявлені у статутних документах, але можуть бути формалізовані, які формуються під впливом трансформаційних змін (економічних, політичних, соціальних) у суспільстві (авт.).

На основі емпіричних досліджень було розроблено типологію молодіжних рухів та організацій Херсонщини: 1) за критерієм використання можливостей «нових полів» у діяльності молодіжних організацій; 2) за метою використання можливостей «нових полів»; 3) за політичною включеністю; 4) за ставленням до влади; 5) за критерієм реальної діяльності; 6) за простором діяльності; 7) за мотивами участі молоді в діяльності молодіжних рухів та організацій.

За критерієм використання можливостей «нових полів» у діяльності молодіжних організацій виокремлено – консервативні, інноваційні, гнучкі та нейтральні, де перші – не змінюють статуту та напрямів діяльності навіть за наявності такої можливості, інноваційні – намагаються використати будь – яку можливість, щоб поширити види діяльності (перевагу надають участі у проектах та грантових програмах), гнучкі – змінюють напрями діяльності відповідно до трансформацій у суспільстві та потреб молоді, нейтральні – час від часу або ситуативно можуть видозмінювати напрями діяльності.

За метою використання можливостей «нових полів» – матеріалістично-орієнтовані (меркантильні, спрямовані на одержання матеріальної користі для вузького кола осіб, перш за все керівництва організацій), постматеріалістично орієнтовані (спрямовані на самоактуалізацію та самореалізацію її членів), сервісні (діяльність яких спрямована на надання тих чи інших послуг молоді), «адвокативні» (діяльність яких спрямована на захист прав молоді).

За політичною включеністю – політизовані та неполітизовані. Серед політизованих виокремлюються молодіжні організації, що мають відношення або прагнуть до влади (молодіжні крила політичних партій, суспільно-політичні організації), неполітизовані – організації, що жодним чином не стосуються сфер управління та політики, зокрема спортивні організації, фахові, творчі об'єднання).

За ставленням до влади – провладні, опозиційні та нейтральні. На Херсонщині 32% молодіжних організацій не співпрацюють з органами влади на жодному з рівнів (місцевому, районному, обласному). Інші – власну позицію відносно ставлення до влади не афішують.

За критерієм реальної діяльності – номінальні (які фактично існують, але реально не діють) та реальні (що характеризуються активною діяльністю).

За простором діяльності – віртуальні та реальні. На сьогоднішній день молодіжні організації за реальністю дій та їх віртуальністю можна поділити порівну. Частина з них продовжує працювати відповідно регламентованим напрямам діяльності або поширила ці напрями, враховуючи події в країні (додавши волонтерську діяльність та підтримку певним групам населення), частина – залишилась як і була формальними, або припинила тимчасово власну діяльність через незатребуваність послуг (за інформацією відділу державної реєстрації Херсонської міської ради).

За мотивами участі молоді в діяльності молодіжних організацій виокремлено цілераціональні, ціннісно-раціональні, лідерські. Де у першому випадку мотивом участі молодих людей служить досягнення поставлених організацією цілей (зазвичай вони прописані у Статуті); ціннісно-раціональні передбачають залучення молоді на основі ціннісних орієнтацій, що пропагуються молодіжними об'єднаннями та простежуються у їх діяльності. Лідерські ж слугують плацдармом самоактуалізації та самореалізації певної частини молоді, дають можливість задовольнити власні амбіції, виявити лідерські якості.

З'ясовано, що в Херсонській області переважають: по-перше, інноваційні організації, які за перших умов використовують можливість появи «нових полів» у своїй діяльності, використання яких часто призводить до появи меркантильних цілей у лідерів або керівників організації; але, зважаючи на події останніх років у сучасній Україні, поширюються «сервісні» (переважно волонтерського спрямування) організації, які надають широке коло послуг конкретним групам населення. По-друге, за політичною включеністю на Херсонщині переважають деполітизовані молодіжні організації, які зазвичай є нейтральними у ставленні до влади. По-третє, щодо здійснення діяльності, реально дієві організації молоді в меншості, але їх діяльність у масштабах області більш помітна, ніж віртуальна діяльність номінальних об'єднань молоді. По-четверте, за мотивами участі

молодих людей у діяльності молодіжних рухів та організацій ще кілька років тому переважали лідерські, але події останніх років на Сході України змінили ситуацію в бік поширення ціннісно-раціональних та цілераціональних організацій молоді.

Громадські молодіжні організації недостатньо співпрацюють з центрами соціальних служб для молоді, недостатньо виділяється коштів для підтримки діяльності цих організацій, майже відсутня методична та організаційна допомога з питань соціального становлення та розвитку молоді, що створює перепони для створення та функціонування молодіжних організацій на Херсонщині.

Звісно, існують особливості та проблеми, але сьогодні ситуація щоденно покращується, помічається бажання молодих херсонців брати участь у громадському житті міста та області. Важливо співпрацювати не тільки з молодіжними організаціями, але й з об'єднаннями молоді, які не мають юридичної реєстрації. Особливо варто посилювати роботу з об'єднаннями молоді та з окремими молодими лідерами, які діють у сільській місцевості, це сприятиме розширенню кола «споживачів», долучити до цих процесів якомога більше молоді.